

Metodologie archeologie středověku a novověku

4. Historická geografie a klimatický rámec v době historické. Environmentální archeologie a historická krajina.

Historická geografie

- **Samostatný obor** – propojuje geografické prostředí s historickým procesem: v prostoru a čase
  - studuje stav, vývoj a proměny geografického prostředí v minulosti včetně příčin
  - přímý předchůdce: historická vlastivěda
- **80. léta 18. stol. – Ignác Cornova:** na UK přednášel o starých mapách
- **2. pol. 19. stol.** – britští badatelé: začali spojovat obě disciplíny
- **František Palacký** († 1876) – **Dějiny národu českého v Č. a na M.:** geografický obraz Českého království
  - **Popis království českého** : kriticky hodnotil geografické údaje (z pramenů)
pořídil lístkový katalog s místopisem (topografie)
zpracoval soupis soudobých a původních názvů
  - **Historická mapa Čech:** 1876: po dopracování s Josefem Kalouskem vydal rekonstrukci Čech ve 14. stol. a před husitskými válkami sledoval kartografické údaje (hrady, města, kostely..) obce uvedl v češtině i němčině
přírodní podmínky: topografické a geografické,

Historická geografie

- **1856 – Ladislav Palacký:** první docent geografie na UK
- **Václav Vladivoj Tomek** († 1905) – zpracoval historický plán středověké Prahy
  - význam kartografického znázornění geografických údajů
  - 1886: Dějepis města Prahy a Základy místopisu
prostorové uspořádání Prahy v době předhusitské
- **19/20. stol. – August Sedláček:** Hrady, zámky a tvrze království českého (15 sv.; 1882–1927)
- **Po r. 1918** – dvě centra historicko-geografického výzkumu:
  1. Filosofická fakulta UK v Praze – 1921: Vítězslav Šimek (první profesor hist. vlastivědy)
    - historická topografii a dějiny osídlení
  2. Filosofická fakulta MU v Brně – Bohuslav Horák
    - regionální historická geografie, dějiny kartografie a geografie
- **30. léta 20. stol. – Henry Clifford Darby:** položil mezinárodně uznávané základy oboru

Historická geografie

- **po roce 1945** – generace žáků: Praha – František Roubík   Brno – Ladislav Hosák
- **1953** – Kabinet pro historickou geografii při ČSAV: po zakladateli Bohuslavu Horákovi vedl František Roubík
úloha historické geografie: pomocná historická disciplína
- **60.. léta 20. stol.** – rozvoj zásluhou Jaroslava Purše: historik hospodářských dějin
  - nové trendy: kvantifikace, pozitivistické paradigma a environmentalizace
  - 1965: vydán Atlas československých dějin
  - 1968: začal vycházet sborník Historická geografie
- **Témata** – osídlení: Zdeněk Boháč, Ervín Černý, Václav Hampl, Ota Pokorný
  - dějiny geografie a kartografie: Jaroslav Kašpar, Dušan Trávníček
  - dějiny průmyslu: Ludvík Kopačka, Jaroslav Purš
  - zemědělství a půdní fond: Leoš Jeleček
  - metodologicko-teoretická: Jaroslav Kašpar, Ota Pokorný, Jaroslav Purš, Jaroslav Vaniš, Otto Zwettler

Pracoviště

- **Pracoviště historická – 1. Historický ústav akademie věd České republiky v Praze (HÚ AV ČR)**

Komise pro historickou geografii HÚ AV ČR.: předsedá Eva Semotanová

Josef Žemlička a Robert Šimůnek

dějiny kartografie a osídlení

Historický atlas měst České republiky

sborník „Historická geografie“

každoroční konference či semináře v AV ČR

- **2. Kabinet regionálních dějin na Katedře historie FF Palackého university v Olomouci**

vedoucí: Jindřich Schulz

Miloš Trapl

regionální historická geografie, historická vlastivěda a historický místopis

projekt: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960“ (od 60. let)

**HISTORICKÝ ATLAS MĚST
ČESKÉ REPUBLIKY
svazek č. 19**

**PRAHA
KRÁLOVSKÉ
VINOHRADY**

Historický ústav Praha
2010

**HISTORICKÝ ATLAS MĚST
ČESKÉ REPUBLIKY
svazek č. 24**

**PRAHA
SMÍCHOV**

Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Praha
2013

**HISTORICKÝ ATLAS MĚST
ČESKÉ REPUBLIKY
svazek č. 26**

MOST

Historický ústav Praha
2014

Literatura: Semotanová, E., 1998: Historická geografie českých zemí. Praha.

- **Pracoviště geografická – 1. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje na PF UK v Praze**

2004: Sekce pro historickou geografii a environmentální dějiny při České geografické společnosti (ČGS)

předseda: Leoš Jeleček

Ivan Bičík, Pavel Chromý

historicko-geografický výzkum vývoje vztahu člověka a přírodního/životního prostředí
historické (land-use) a environmentální dějiny
otázky kulturně-geografické

- **2. Geografický ústav Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně**

historická klimatologie: Rudolf Brázdil a Jan Munzar

- **3. pobočka Ústavu Geoniky AV ČR v Ostravě**

rozvíjení metodiky a aplikace GIS při zpracování starých map, jako metody analýzy
vývoje kulturní krajiny Česka od 17. století do současnosti

- **Pracoviště univerzitní** – 1. Katedra geografie Západočeské univerzity v Plzni – Marie Novotná
  - 2. Laboratoř geoinformatiky University J. E. Purkyně v Ústí n. Labem – Vladimír Brůna
  - 3. Historický ústav Jihočeské university v Českých Budějovicích – Jiří Dvořák
- **Teoreticko-metodologické koncepce:**
- 1. Pozitivistická – navazuje na tradici oboru: je více popisná
  - uplatňuje se při analýze starých map a identifikaci reliktních zásahů člověka v krajině
  - využívá moderních technologií a geografických informačních systémů (GIS)
  - uplatňuje se například v historické klimatologii a historické kartografii.
- 2. Post-pozitivistická – zaměřena na determinaci vývoje působení společnosti a prostředí
  - klade důraz na vysvětlení interakcí, obecných zákonitostí a trendů
  - využívá predikci dalšího vývoje: zaměřena na výzkum vývoje krajiny
- 3. Postmoderní – metodami i předmětem výzkumu se překrývá s kulturní geografii
  - klade důraz na kvalitativní metody a má zájem o jevy unikátní a jedinečné
  - využívá geografické postupy kritického realismu

Středověké klima

- **9. až 13. stol.: Středověké klimatické optimum (Medieval Warm Period, Medieval Warm Epoch)**
  - léta teplá a suchá, mírné zimy (11. a 12. stol. vrchol)
  - snížení vlhkosti, zastavilo se šíření bažin a hustých lesů
  - přibýlo prostupnějších listnatých lesů: pastva dobytka, prasat, ovcí, koz
  - odlesňování: rozšiřování polí
  - rozšíření subtropické fauny a flóry do severních šířek: Grónsko: 9. stol. „zelený ostrov“
Kolín n. R: granátová jablka, fíky a víno
- **Konec 13. a poč. 14. stol.:** pomalé snižování teploty
- **2. pol. 14. stol.: Malá doba ledová (Little Ice Age)**
  - nárůst ledovců, zamrzání alpských jezer
  - **příčina ochlazování:** snížení sluneční aktivity, intenzivnější sopečná činnost
  - rozdíl teplot klimatického optima a doby ledové: průměrně 1,7° C

Krajinná archeologie

- Člověk je součástí krajiny, která uchovává stopy lidské činnosti v závislosti na přírodním prostředí.
- Charakter přírodního prostředí určují podmínky
  - geografické (orografické, hydlogické)
  - geologické
  - půdní
  - klimatické
  - fauna a flóra
- Změny přírodního prostředí utváří životní podmínky po stránce
  - ekonomické
  - sociální
  - kulturní (chování)
- Vztahy mezi přírodním prostředím a lidskými komunitami ovlivňuje
  - dostupnost potravinových či surovinových zdrojů
  - technologická vyspělost
  - společenská organizace
  - duchovní úroveň
- Interakci přírodních a antropogenních faktorů dokládají empiricky zjištěná fakta (rozsah komunikace obou entit)

Topografie

- **Historické země** – vymezení území podle historického správního členění
  - územní vývoj s definicí hranic: hory, vodní toky
- **Čechy** – pohraniční les prostupný skrze zemské brány: Krkonoše, Krušné hory, Lužické hory
Kosmas: „silva media, qua Bohemia limitatur“
- **Morava** – J: kolem pol. 11. století se ustálila na řece Dyji
  - S: kolem pol. 12. stol. Na řece Ostravici a Odře
  - Z: Českomoravská vrchovina
  - V: Beskydy, Bílé Karpaty
- **Slezsko** – historicko-geografický útvar na střední a dolní Odře
  - 1742: české Slezsko
  - 1782/1783: připojení českého Slezska k Moravě

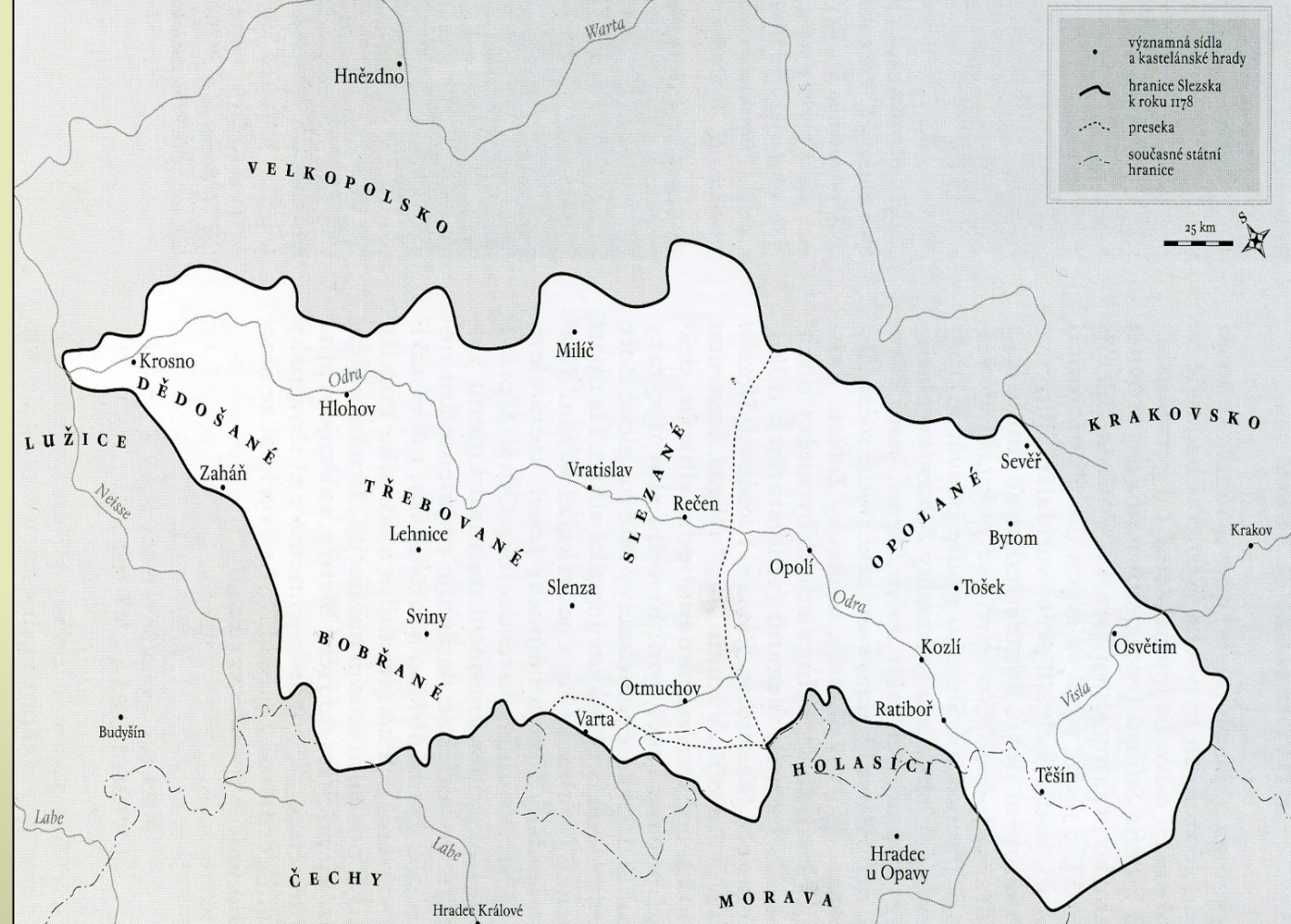

SLEZSKO

(Silesia, Śląsk,
Schlesien)

Historicko-geografický útvar na střední a horní Odře nazvaný podle hory Słęża a říčky u jejího úpatí (slovanský kmen zmiňovaný v rukopise tzv. Geografa bavorského).

- **2. p. 9. st.:** Velká Morava (Svatopluk)
- **2. p. 10. st.:** český stát (Přemyslovci)
- **kol. r. 1000:** polský stát (Boleslav Chrabrý)
- **1025:** Morava za knížete Oldřicha připojena k českému státu
- **30. l. 11. st.:** Břetislav I. (Slezsko a Velkopolsko)
- **1054:** po quedlinburském míru pod svrchovaností Polska (k Moravě náležel jen Hradec)
- **1182-1306:** moravské markrabství (Fridrich Barbarosa udělil Moravu Konrádu Znojenskému)
- **od 1197:** trvale: Vladislav Jindřich převzal vládu na Moravě

1742: České Slezsko

- Horní Poodří** (jižní část Horního Slezska):

S: Opavská pahorkatina a pánev

JZ: Hrubý a Nízký Jeseník

JV: Moravskoslezské Beskydy

Moravská a Oderská brána

- Historická území:**

- Nisko (Javornicko, Jesenicko, Vidnavsko)

- Opavsko (Krnovsko)

- Těšínsko

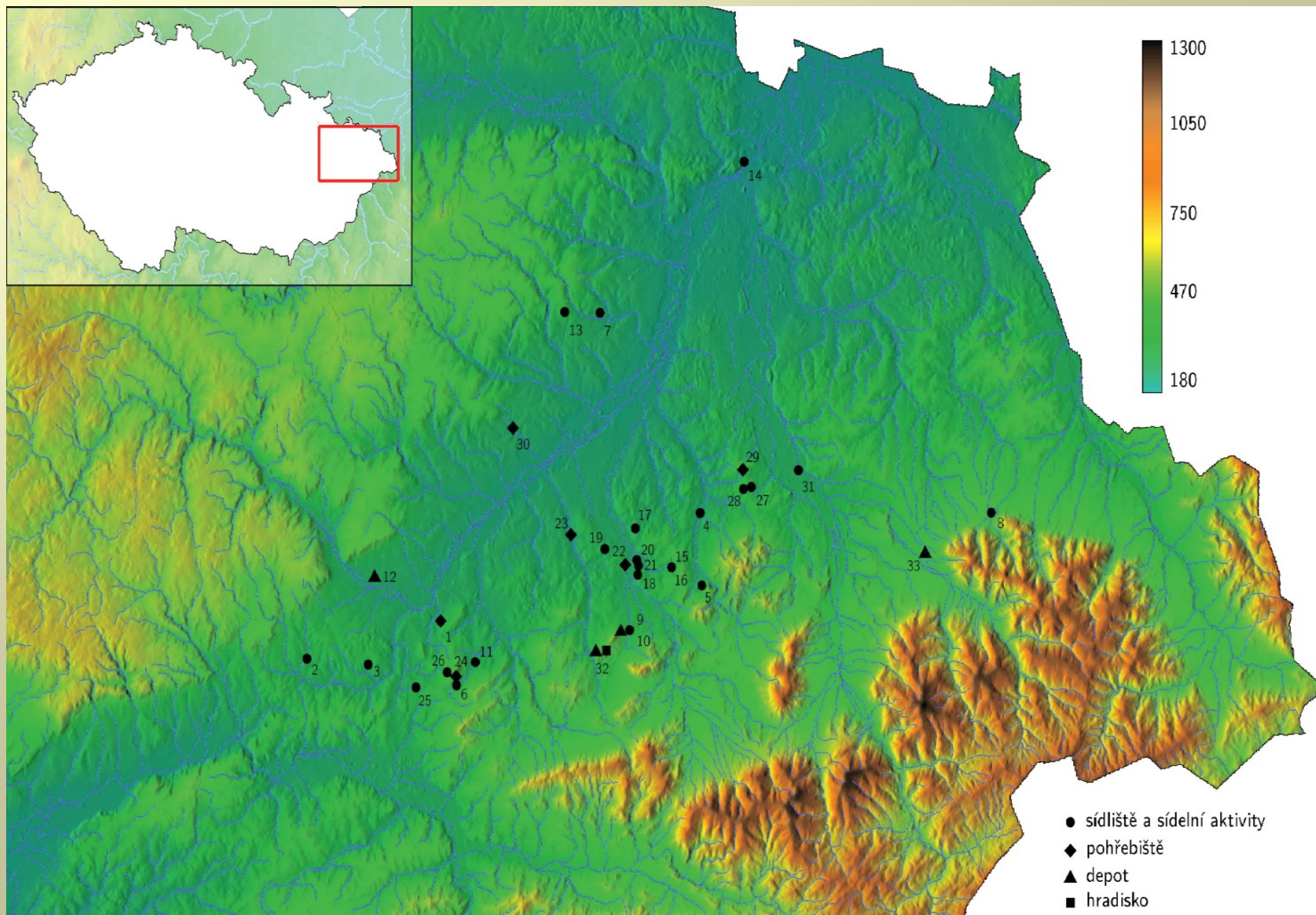
- Ratibořsko (Bohumínsko)

Území českého Slezska

- V jižní část Horního Slezska tvořily čtyři historické územní celky (knížectví):
  - **opavské (+ krnovské)**
  - **těšínské**
  - **niské** (Jesenicko, Javornicko, Vidnavsko)
  - **ratibořské** (Bohumínsko)
-
- Výstavba nové sítě hradů začala od první třetiny 13. století, kdy byly do starších hradištních fortifikací vkládány první kamenné prvky a o něco později vznikají hrady zcela nové.

Územní vývoj

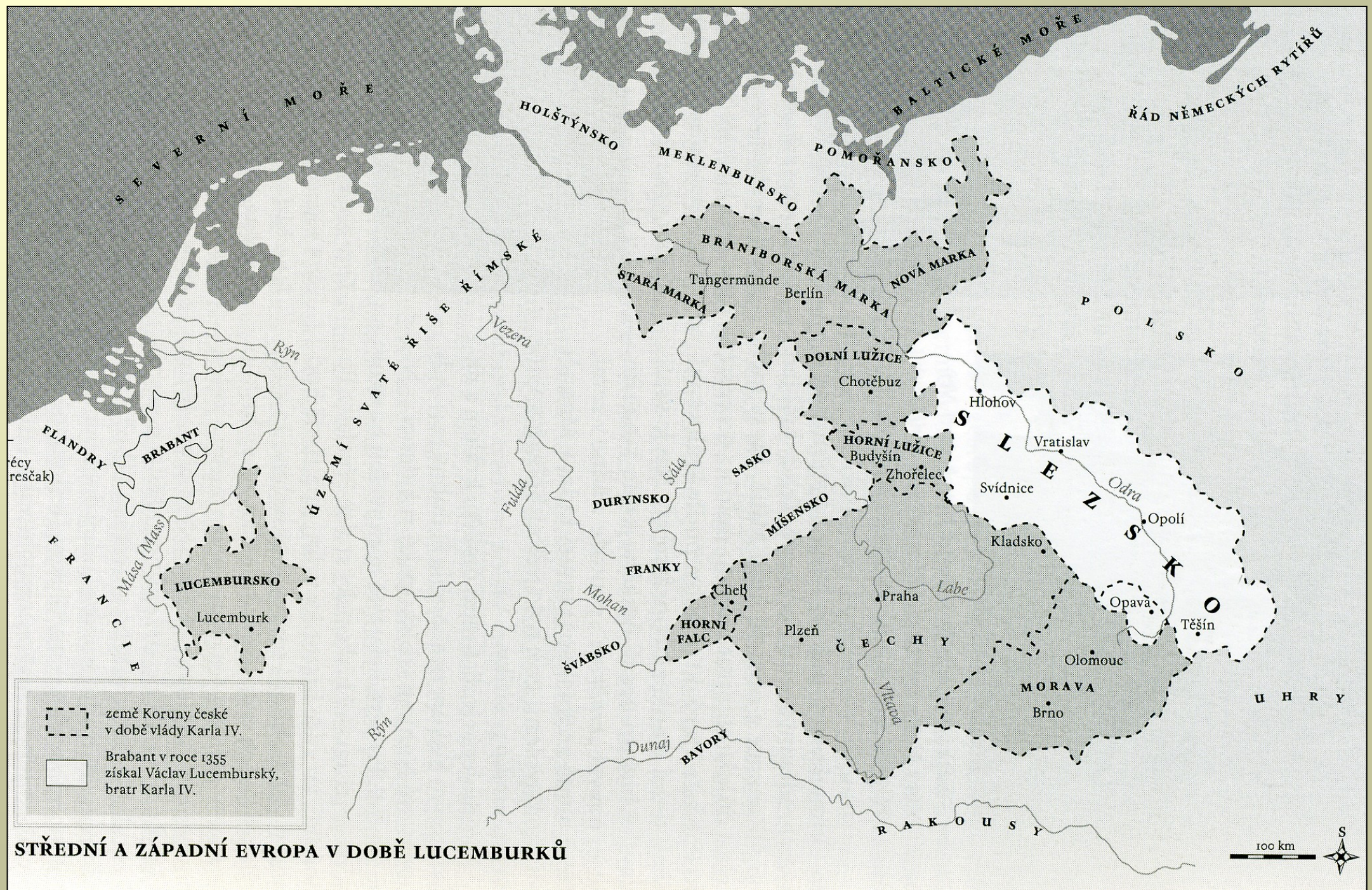
- **po r. 1025** – **Oldřich** připojil Moravu
- **1039** – **Břetislav I.** získal území za Moravskou branou
- **1251** – **Přemysl Otakar II.** vyženil s Markétou Babenberskou Horní a Dolní Rakousy
  - 1251–1254, 2360: Štýrsko
  - 1253: Pittensko (1253)
  - 1269: Korutany a Kraňsko
  - 1270: Furlansko (1270)
  - 1265: Sušicko
  - 1266 - 1276: Chebsko
  - 1276: ve prospěch Rudolfa Habsburského se vzdal rakouských zemí (bitva u Suchých Krut)
- **1289–1292** – **Václav II.:** získal zpět Kladsko, Chebsko   léna: Bytomsko, Opolsko, Těšínsko, Krakovsko
  - 1291: Chebsko
  - 1294: Pirna v Míšňsku
  - 1296: Vitorazsko (ztratil ve prospěch Rudolfa Habsburského)
  - 1300–1305: polským králem
  - 1301: pro syna Václava III. přijal uherskou korunu (po zavraždění územní zisky ztraceny)

- **1313 – Jan Lucemburský:** zdědil Lucembursko, rozšiřoval země Koruny české
  - 1319: Budyšínsko
  - 1322: Chebsko
  - 1329: Zhořelecko
  - 1327: Horní a část Dolního Slezska
- **1353 – Karel IV.:** sňatkem s Annou Svídnickou získal Svídnické a Javorské knížectví
  - 50. léta: léna ve Foktlandu, Míšeňsku, Duryňsku a Meklenbursku
  - 1356: Horní Falc
  - 1368: Dolní Lužice
  - 1368: Braniborsko
- **1401: Václav IV.:** ztrácí Horní Falc
  - 1402: ztrácí Donínsko
- **1436–1437 – Zikmund Lucemburský:** personální unie s Uherskem
  - 1402: ztráta Nové marky (součást Braniborska od 40. let 12. století)
  - 1415: Braniborsko zastavuje Hohenzollernům
- **1437–1439 – Albrecht Habsburský:** personální unie s Uherskem a rakouskými zeměmi
- **1453–1457 – Ladislav Pohrobek:** personální unie s Uherskem a rakouskými zeměmi

- **1462 – Jiří z Poděbrad:** získal Dolní Lužici (bez Chotěbuze) a některá zahraniční léna
- **1478–1490 – Matyáš Korvín:** získal Moravu, Lužice a Slezsko
- **1490 – Vladislav Jagellonský:** sjednotil země Koruny (po smrti Matyáše Korvína)
- **1526 – Ferdinand Habsburský:** český stát stal součástí česko-rakousko-uherského soustátí
- **1623 – Horní a Dolní Lužice:** zastaveny
- **1742 – Slezsko:** postoupeno Prusku téměř celé Slezsko (vratislavským mírem)

České (Rakouské) Slezsko: Rakousku zůstalo Těšínsko s přilehlými panstvími Bílsko, Fryštát, Ráj, Petrovice, Rychvald, Frýdek, Lutyně, Orlová, z Bohumínského území část přiléhající k Těšínsku po soutok Odry s Olsou, z Opavska s Krnovskem území na pravém břehu řeky Opavy s městy Opavou a Krnovem a na levém břehu s oblastí Kateřinek, z Niska oblast Cukmantlu (Zlatých Hor), Vidnavy a Javorníku

STŘEDNÍ A ZÁPADNÍ EVROPA V DOBĚ LUCEMBURKŮ

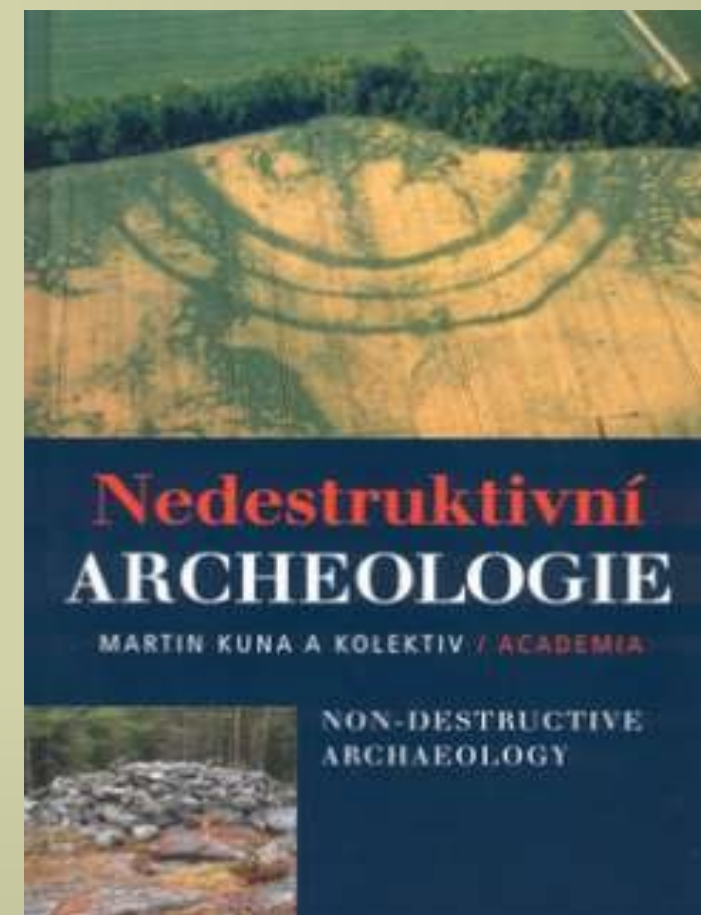
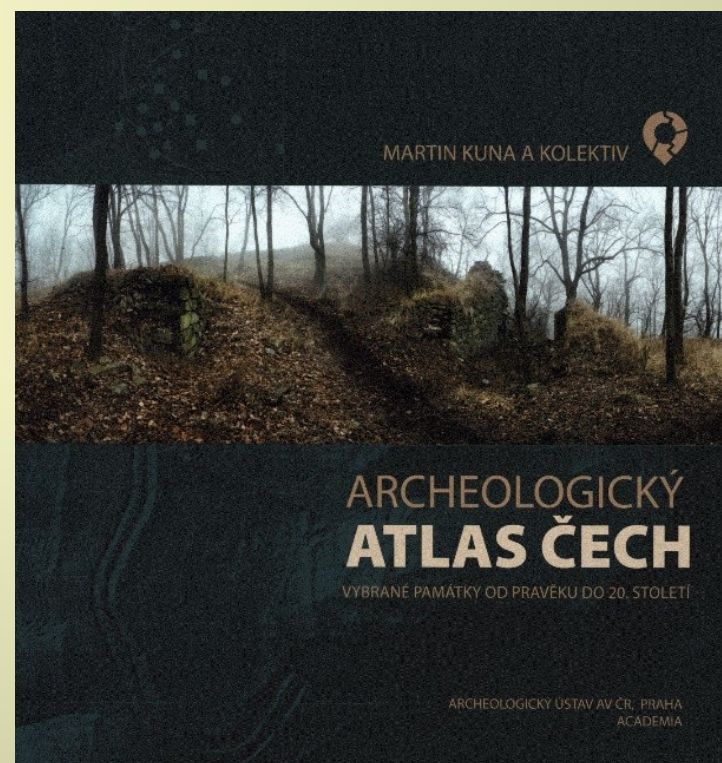
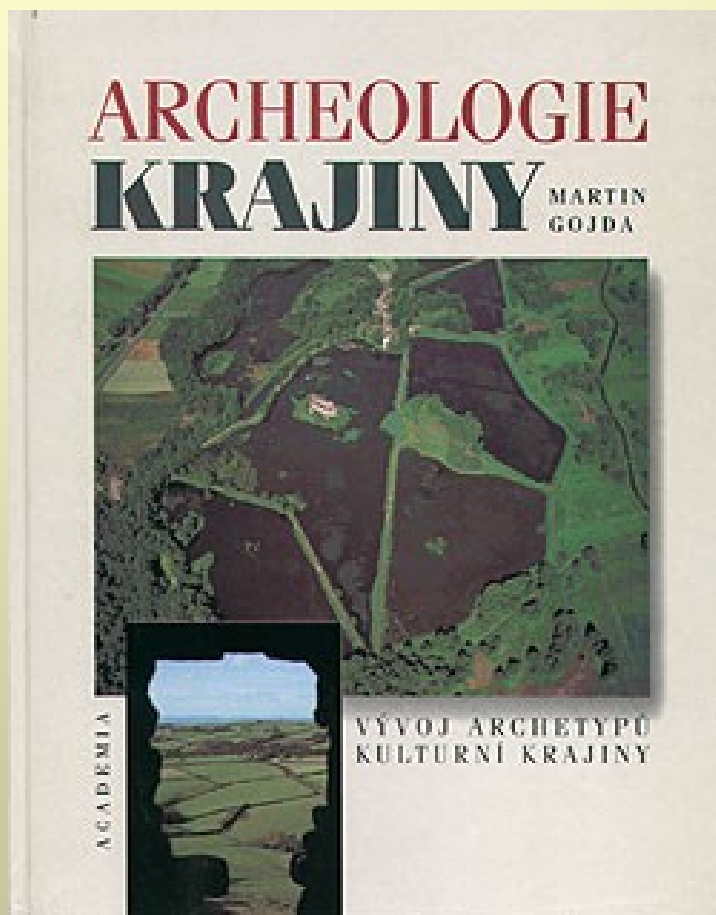
Krajinná archeologie

(Landscape archeology)

- **Vznik** – v Británii pod vlivem letecké archeologie: zabývá se výzkumem krajiny jako celku.
- **Obor** – je zaměřen na výzkum současné krajiny, kterou chápe jako výsledek působení dlouhodobých přírodních a kulturních procesů s uchovanými stopami lidských aktivit
  - kultura: nebiologický prostředek adaptace člověka na podmínky přírodního prostředí
- **Krajina** – je definována soubory komponentů přirozeného a antropogenního původu (archeologizované pozůstatky lidských aktivit z různých období)
  - pramen historického poznání zkoumaný prostřednictvím nedestruktivní archeologie
  - projev krajinné paměti v kontextu času dlouhého trvání
  - z hlediska lidského působení je rozlišena na:
    - a) přirozenou
    - b) kulturní
  - dnes se chápe jako území, kde je více či méně zastoupena některá z těchto komponent

Metodologické přístupy studia krajinné archeologie

- **Tradiční archeologie (kulturně-historické paradigma):**
  - je zaměřena na poznání formálních vlastností archeologických pramenů
  - zpočátku evidovala památky v jednoduchých soupisech a posléze vyznačováním jejich polohy ve speciálních mapách, které vznikaly v souvislosti s řešením otázek původu a rozšíření archeologických kultur.
- **Procesuální archeologie:**
  - zaměřila se na studium procesu adaptace člověka na přírodní prostředí
  - prostor pojímala jako soubor struktur, které je možno analyzovat pomocí statisticko-matematických metod
- **Postprocesuální archeologie:**
  - orientuje na hledání symbolického rozměru krajiny a jejího vnímání dřívějšími populacemi
  - krajinu chápe jako prostor, kde dochází k interakci člověka s okolím
  - přetváření člověkem pojímá ve filozofické abstraktní rovině
  - transformaci vysvětluje důvody sociálními a symbolickými

Krajinná archeologie

(Landscape archeology)

- Zabývá se studiem objektivních fyzických vlastností krajiny, které zkoumá pomocí:
  - statistických metod
  - postupy fyzické geografie a přírodních věd
  - společenskovědními metodami (interpretace sociálního rozměru)
- Výzkum je zaměřen dvěma základními směry:
  - a) **v horizontální rovině** – studuje vývoj a proměny sledovaného osídlené území z prostorového a funkčního hlediska (uspořádání sídlišť, vztah ke zdrojům surovin, umístění sídelních a výrobních areálů)
  - b) **ve vertikální rovině** – sleduje vývoj a proměny sledovaného území v chronologickém smyslu, tj. v čase

Sídelní archeologie

(Settlement archeology)

- **Předmět zkoumání** – určitý prostor a jeho sídelní funkce, v němž hledá struktury a formy lidských sídel v ekonomických, sociálních a ekologických kontextech
- **Současné pojetí** – zaměřeno na studium dějin osídlení určitého sídelního systému, které umožňuje rekonstrukci konkrétních sídelních forem prostřednictvím analýzy
  - stírá se rozlišení mezi „přírozenou“ a „kulturní krajinou, které jsou chápány jako sféry jinosti
- **Analýza** – provádí se formou **archeologického snímku** (archäologische Landesaufnahme), v němž jsou obsaženy veškeré archeologické informace o daném území včetně údajů o nálezech uložených v muzeích nebo v literatuře
- **Rekonstrukce sídelních struktur** (settlement pattern) – preferuje komplexní přístup
  - sleduje postižení celkového historického vývoje osídlení v rámci jednoho či více sídelních areálů

Prostorová archeologie

(Spatial archeology)

- **Zaměření** – na studium projevů lidského chování, v jehož důsledku vzniká kulturní krajina formovaná člověkem a dlouhodobým působením přírodních činitelů
- **Předmět studia** – zmapování dochovaných pozůstatků po předchozích společenstvích a informace o charakteru přírodního prostředí, v němž se tyto pozůstatky uchovaly
- **David Lytle Clark** – snažil se vytvořit jednotnou metodu prostorové analýzy a sjednotit různé koncepce studia (1864–1939) archeologického prostoru
  - prostorovou archeologii definoval jako směr, který zkoumá prostorové důsledky lidského chování na různých úrovních existence sídelního systému (sídelní areál, osada, dům)
  - získaná data mohou být statisticky zhodnocena: vazba sídel na přírodní podmínky
prostorová struktura sídel

Prostorová archeologie

(Spatial archeology)

- **Postupy** – okruhy teoretických modelů a metodických postupů, které se zabývají prostorovým uspořádáním archeologických pramenů
  - teorie sídelních areálů
  - teorie sídelní krajiny
  - teorie událostí v prostoru
- **Otázky** – zaměřené na poznání sídelní struktury a vývoje kulturní krajiny
- **E. Neústupný** – chápe prostorovou archeologii jako pohled na archeologické prameny z hlediska jejich prostorových vlastností na úrovni:
  - a) nálezových celků (komplexů)
  - b) komponent sídelních areálů
  - c) sídelních areálů
  - d) krajiny

Historie zkoumání po první sv. válce

- **Frederic William Maitland** – britský historik, který se zabýval studiem změn v krajině, které dokládají život lidí v minulosti
(1850 – 1906)
  - ve 20. letech minulého století krajinu přirovnal ke „**kouzelnému palimpsestu**“, v němž jsou, podobně jako na středověkém pergamenu, některé řádky vymazávány a znovu přepisovány
  - krajina je místo, kde se po tisíciletí ukládaly stopy lidské činnosti, tj. je zdrojem obrovského množství informací o prostředí, v němž se odehrávaly veškeré aktivity lidí
- **Osbert Guy Stanhope Crawford** – britský archeolog zaměřený na prehistorii Británie
(1886 – 1957)
  - před první světovou válkou začal do map zakreslovat tzv. keltská pole v jihoanglickém Wiltshiru, které po válce dokumentoval skrze leteckého snímkování
  - obrátil pozornost od jednotlivých nalezišť k pojmání krajiny jako celku a k propojení archeologie a geografie

Historie zkoumání před druhou sv. válkou

- **Sídelní archeologie** – zájem o prostorové určení archeologických pramenů spojovala s evolucionismem
  - osídlení nestudovala ve vazbě na přírodní prostředí, ale na základě archeologických kultur
  - směr tradiční archeologie založený na představě, že hmotné prameny jsou na základě shodného tvaru totožné s archeologickými kulturami a ty s etniky v určitém prostoru
- **Gustav Kossinna** – klasický filolog, indoevropista, archeolog, představitel tzv. německé školy (1858–1931)
  - 1902: jmenován profesorem archeologie na univerzitě v Berlíně
  - **Etnicita pravěkých kultur** – typologicky i morfologicky shodné prameny reprezentují archeologické kultury, které lze ztotožnit s historickými etniky
    - centrum germánského osídlení v severní Evropě (v kultuře šňůrové)
- **Gordon Childe** – britský archeolog, který převzal Kossinovu koncepci archeologických kultur, jako časově a prostorově vymezené pozůstatky dávných populací (odmítl rasistické názory) (1893–1957)
  - **1925:** koncepci archeologické kultury představil v práci: „Počátek evropské civilizace“
  - byl ovlivněn difuzionistickou teorií Oskara Montellia o východním původu neolitických inovací

Historie zkoumání po 2. sv. válce

- **Procesuální archeologie** – odklon od historizujících koncepcí zaznamenala
  - **Lewis Binford:** teorie sídelních struktur
odmítl vysvětlovat změny artefaktů prostřednictvím populační výměny
- **Krajina** – pojmána jako prostor sídelních aktivit, což vedlo ke vzniku:
- **Britské škola sídelní archeologie** (landscape archeology)
- **Němecáá göttingenská škola Hanse Jahnkuna**
- **Čechy:** **J. Bubeník, M. Gojda, J. Klápště** – zkoumali strukturu osídlení ve vybraných mikroregionech.
- Oba směry přispěly k formování **prostorové archeologie** (spatial archeology), jejímž moderním tvůrcem byl **D. L. Clarke** (1937-1976), který vypracoval metodu prostorové analýzy.

Historie zkoumání

Prostorová archeologie v ČR

- **E. Neústupný** – propracoval metodiku prostorového výzkumu
  - na počátku 90. let založil oddělení prostorové archeologie (ARUP)
- **1991 – 1995:** česko-britský projekt **Ancient Landscape Reconstruction in Northern Bohemia**
výzkum sídelní struktury kulturní krajiny v severní polovině Čech (plošné sběry)
- **1997 – 2002: Sídelní prostor Pravěkých Čech** – využíval nedestruktivní metody archeologického výzkumu
- **2007 – 2009: Archeologie mizející krajiny** – projekt realizován na Mostecku
- **2016 – 2022: Historická krajina na pomezí Moravy a Slezska** – projekt Sl. Univerzity, Archai Olomouc aj.
- **Paměť krajiny – 90. léta:** použil prvně profesor kolumbijské univerzity **Simon Shama**, který se zabýval otázkou vztahu člověka a přírodního prostředí

HLAVNÍ STRÁNKA

Souhrnným hlavním cílem projektu je vývoj specializovaných map s odborným obsahem(GIS) a certifikované metodiky vycházející z interdisciplinárně pojatého výzkumu historické krajiny na pomezí českého Slezska a severní Moravy, které by výrazně napomohli primární ochraně archeologických památek, tj. nejen ve smyslu jejich prosté evidence, ale:

- a) ve smyslu jejich predikce a včasné identifikaci vycházejíc z analýzy a determinace jejich obecných prostorových a environmentálních vlastností;
- b) dále ve smyslu kategorizace a strukturalizace informací o jejich míře ohrožení;
- c) a nakonec ve smyslu jejich možného využití a zhodnocení v budoucnu.

Vycházíme přitom z premisy, že moderní památková péče se vzhledem k razantním proměnám krajiny způsobeným stavební a industriální činností během

12°C Oblačno

CES

22:41
25.10.2022

SouborDomůVloženíKresleníRozložení stránkyVzorceDataRevizeZobrazeníNápověda

Vložit

Calibri11A⁺A⁻

B *I* U

Schránka

Písmo

Zarovnání

Obecný

Číslo

Podmíněné formátování

Formátovat jako tabulku

Styly buňky

Vložit

Odstranit

Formát

Buňky

Σ

Seřadit a filtrovat

Najít a vybrat

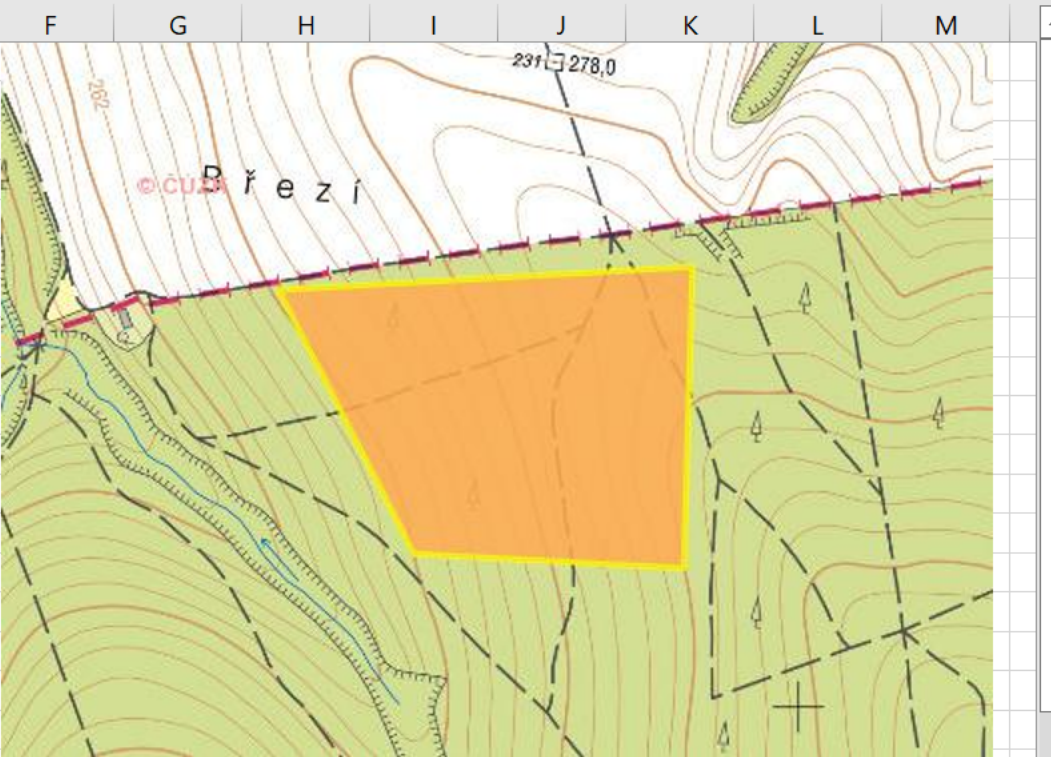
Úpravy

Utajení

Citlivost

B18

	A	B	C	D	E
1	Lokalita	Název ÚAN	ID SAS	Poř. č. SAS	kategorie ÚAN
2	Kostelec u Holešova - mohylník	ský les - mohylník (skupina VI)	27899	25-13-19/1	UAN: I
3	Kraj	Okres	Katastr	Další katastr	Další katastr
4	Zlínský kraj	Kroměříž	Kostelec u Holešova		
5	Tvar ÚAN	Přesnost	Trať	Další trať	Další trať
6	plocha	rozptyl cca 50 m			
7	GPS souřadnice				
8	49°24'11.495"N, 17°33'20.405"E				
9	Druh výzkumu / heslář		Rok	Autor	Instituce
10	archeologický odkryv				
11	skupina sond		1890, 1893	E. Pech	
12	Období	V Kosteckém lese se nachází 12 skupin mohylníků, čítajících 100-120 mohyl. Skupina VI se nachází při S okraji lesa, je známa již od 19. stol. a částečně ji prokopali E. Pech v letech 1890-1893. Mohyly obsahovaly žárové pohřby z mladší doby bronzové.			
13	mladší d. bronzová				
14	Kultura				
15					
16	Přesnější datace				
17					
18	Nálezová zpráva				
19					
20	Literatura				
21	Červinka, I. 1902: Morava za pravěku, str. 197-198, Praha.				

Rekonstrukce osídlení

- **1. Archivní průzkum** – analýza historických pramenů: písemné, ikonografické, kartografické
- **2. Nálezy z předchozích výzkumů** – archivy nálezových zpráv (rešerše)
  - analýzy starších sbírek
- **2. Terénní průzkum** – povrchový: geodeticko-topografický
  - a) jednoduché pomůcky (pásmo, buzola, hranol)
  - b) geodetické přístroje: teodolit, totální stanice s elektronickým čtením úhlů
a laserovým dálkoměrem, nivelační přístroj
  - c) přístroje satelitní navigace (GPS)
  - výsledkem měření v terénu jsou body exportované z paměti totální stanice do počítače
  - fotografická a kresebná dokumentace
  - povrchový sběr: zkoumá stopy osídlení skrze movité nálezy (datování komponent)
- **3. Dokumentace** – kresebná (půdorysy, profily), fotografická, video

Ikonografické (obrazové) prameny

- **Legendy v mapách**
- **Právní kodexy** – Spegel der Sachsen: **Sachsenspiegel** (Saské zrcadlo)
  - 1220 až 1235: Eike von Repgow
  - 1285 - 1365: 4 rukopisy s bohatými ilustracemi
- **Kodexy** – Velislavova bible, 1341
  - Bible Václava IV., 1389-1400
  - Litoměřický kodex, 1441
- **Kalendáře** – nejstarší z astronomického spisu Chronologische und astronomische Sammelhandschrift (818: Salzburg)
- **Miniatury, výtvarná díla**
- **Fresky**
- **Obrazy**
- **Hmotné předměty** (komorové kachle aj.)

Jazykové prameny

- **Vladimír Šmilauer:** Osídlení Čech ve světle místních jmen, Praha 1960
Úvod do toponomastiky, Praha 1963 (2. vyd. 1966)
- **Metoda** – na základě písemných zmínek bylo zmapováno tzv. staré sídelní území (do roku 1200)
  - analýza výskytu typů jmen na územích osídlených až v průběhu kolonizace
(vynesení izolinií typů jmen do mapy)
- **Staré pojmenování:** jména s příponami –ice, -any, -yně, -ín
- **Mladší:** jména s příponami –ov, -ovice, -anov, -ovany
- **Skupina jmen odvozených z osobního jména s příponou – ice**
Jména patronymní: např. Žežice, Křešice – dříve nejstarší slovanská sídla obývaná rodovými občinami, odvozující původ od společného předka (podle jeho jména nebo sídla).

Jazykové prameny

- **Toponomastika** – nauka zabývající se zeměpisnými jmény

toponyma (geonyma) : vlastní jména zeměpisná

oronyma – jména horských útvarů

hydronyma – jména vodních toků a ploch (řeky, jezera)

ortonyma – jména sídel

anoikonyma – pomístní jména

urbonyma – jména spojená s městy (městske části, předměstí, veřejná prostranství, ulice)

Lhota: časová „lhůta“ pro osvobození od daní (v zakládacích listinách)

první zmínka: 1199, Čechy: 322 Morava: 132

Újezd: v pramenech od 11. stol.: málo osídlená lesnatá území kolonizovaná ve 12. stol. místním obyvatelstvem
hranice vytyčována objetím na koních

Čechy: 118

Morava: 34

Mapy

- **Topografické** – **Vojenské:** zhotovené Gen. štábem Armády ČR 1:25000, 50000, 1:100000, 1:200000
jsou na nich zeměpisné souřadnice a kilometrová síť
  - **Základní mapy ČR:** spravované ČÚZK, v JTSK (jednotné trigonometrické síti katastrální)
- **Evidence nemovitostí** – **Katastrální:** přesné zaměření nadzemních objektů a parcel (vhodné)
  - **Státní mapy odvozené (SMO):** odvozeny z katastrálních, vrstevnice, km síť
- **Speciální** – geomorfologické, geologické, klimatické, fylogenetické, geobotanické, hydrologické, půdní
- **Historické** – vypovídají o charakteru krajiny v minulosti : Klaudiánova mapa Čech (1518)
Fabriziova mapa Moravy (1569)
  - **Mapy I. vojenského (josefského) mapování** z let 1763–1785 (originály ve vídeňském St. archivu)
  - **Mapy II. vojenského (františkova) mapování** z let 1867–1869
  - **Mapy tzv. stabilního katastru** z let 1817–1858
- **Rekonstrukční** – zachycují stav krajiny v určitém období na základě zjištění přírodních poměrů a působení lidského činitele (rekonstrukce přírodního prostředí: vodní sítě, rozsahu sídel, komunikací aj.).

Využití nedestruktivních metod při dokumentaci archeologických památek

- Nedestruktivní výzkum zjišťuje archeologické prameny:

1. na povrchu terénu – podle modelace krajinného reliéfu

2. pod povrchem – prostřednictvím aplikace geofyzikálních metod nebo omezených zásahů poskytujících informace ekofaktové povahy

- **Metody dálkového průzkumu**
- **Přírodovědné metody**
- **Povrchový průzkum**
- **Vzorkování podpovrchových situací**

Letecké snímkování

Berry-au-Bac, Francie – kruhové příkopy z doby bronzové a systém zákopů z první světové války

Geografický informační systém

- **GIS** – počítačový systém hardwaru, softwaru a geografických informací, který je určen k tvorbě, zpracování a analýze prostorových dat:
  - a) kartografickým způsobem (prostorové zobrazování)
  - b) databázovým způsobem (tvorba, zpracování a uchování dat)
  - c) analytickým způsobem (analytické modelování, predikce)
- **1971** – poprvé se uplatnil při mapování území Kanady
- **1982** – do komerční sféry pronikl v podobě softwaru ArcInfo americké firmy ESRI.
- **U nás** – počátky GISu spojeny s vývojem Informačního systému území (ISÚ), který se začal budovat v 70. letech minulého století.

Funkce GIS

GIS – jsou založeny na práci s geografickými daty, které podmiňuje jejich:

- a) sběr (měření v terénu, mapové podklady a družicové snímky)
- b) uchování (tvorba databází)
- c) analytické zpracování (modelace prostorových vztahů)
- d) prezentace (výstupy v podobě map, grafů, tabulek, textů, modelů)

Informace geografické povahy – získané z map nebo z měření GPS či družicového průzkumu země, je možné prostřednictvím GIS:

- a) zobrazovat (digitální mapy)
- b) ukládat (softwarové programy)
- c) vyhledávat (dle zadaných kritérií)
- d) sestavovat v dotazové databáze k jednotlivým geoobjektům
- e) ze stávajících databází vytvářet nová geografická data
- f) vytvářet různé počítačové mapy

Prostorová data a způsob jejich získávání

Geografická data – informace v GISu, která obsahují údaje o geoobjech (tzv. geodata) určených:

- a) **prostorově** – přesná lokalizace objektu na určitém místě zemského povrchu
(např. kulturní jámy, sídliště, hroby, opevnění)

- b) **neprostorově** – **metadata** (textová popisná data, tj. „data o datech“), které obsahují specifické atributy geoobjektů (např. stáří)

Prostorová a popisná data

- **Prostorová data** – Umístění a tvar archeologických objektů zobrazují mapy:
  - 1) **analogová** – body, plochy a linie v určitém kartografickém zobrazení, daném rovinným souřadnicovým systémem a měřítkem
  - 2) **digitální** – vektorové nebo rastrové, kde jsou data organizována:
    - a) ve vrstevné podobě (hory, nížiny, vodstvo, lesy)
    - b) v objektové podobě (jednotlivé objekty a jejich skupiny)
- **Popisná data** – pro uložení dat jsou využívány databázové modely s různou organizací dat:
  - a) hierarchický a síťový model se stromovou strukturou dat
  - b) relační s tabulkovými daty

Informační systém ZABAGED

- Informační systém, nazvaný podle zkratky začátečních písmen čtyř slov:
Základní **B**áze **G**eografických **D**at, který představuje digitální geografický model území České republiky
- Jde o Geografický informační systém, vytvořený a spravovaný resortem Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (ČÚZK), který byl budován od roku 1992 jako součást státního informačního systému ČR
- Hlavním zdrojovým materiálem pro vytvoření byla Základní mapa ČR (ZM 10) v měřítku 1:10000, kterou tvoří 4573 mapových listů.
- Prostorová data jsou v ZABAGED vedena v souřadnicovém systému S-JTSK (jednotné trigonometrické síť katastrální) a výškovém systému Balt

Využití GIS

Geografické databázové systémy, zaměřené především analýzu dat, jsou využívány k těmto účelům:

1. Tvorbě primární terénní dokumentace archeologických výzkumů a nálezů.
2. Prostorovému vymezení archeologických památek a modelování terénu.
3. Analýze vzájemných prostorových vztahů archeologických entit.
4. Predikci lidských aktivit v rámci sídelní strategie a využívání krajiny.
5. Modelování možnosti výskytu dosud nezjištěných archeologických struktur.
6. Ochraně a prezentace archeologického kulturního dědictví.

Archeologická data

- Jsou zpravidla daty prostorovými, která mívají nejčastěji geografickou povahu.
- Zdrojem geografických informací jsou mapy, které dělíme podle:
  - a) obsahu (topografické, speciální)
  - b) měřítka (1:5000, 10000, 250000 aj.)
  - c) formy provedení (analogové/tištěné, digitální)
  - d) stáří (aktuální a staré)
  - e) způsobu zobrazení zemského povrchu (referenčním elipsoidem a jeho promítnutím do roviny mapy)

Prostorová identifikace

- Zanesení polohy nálezů do mapy vyžaduje prostorovou identifikaci v jednotné souřadnicové síti
- Existují dva druhy souřadnicových sítí:

1. geografická

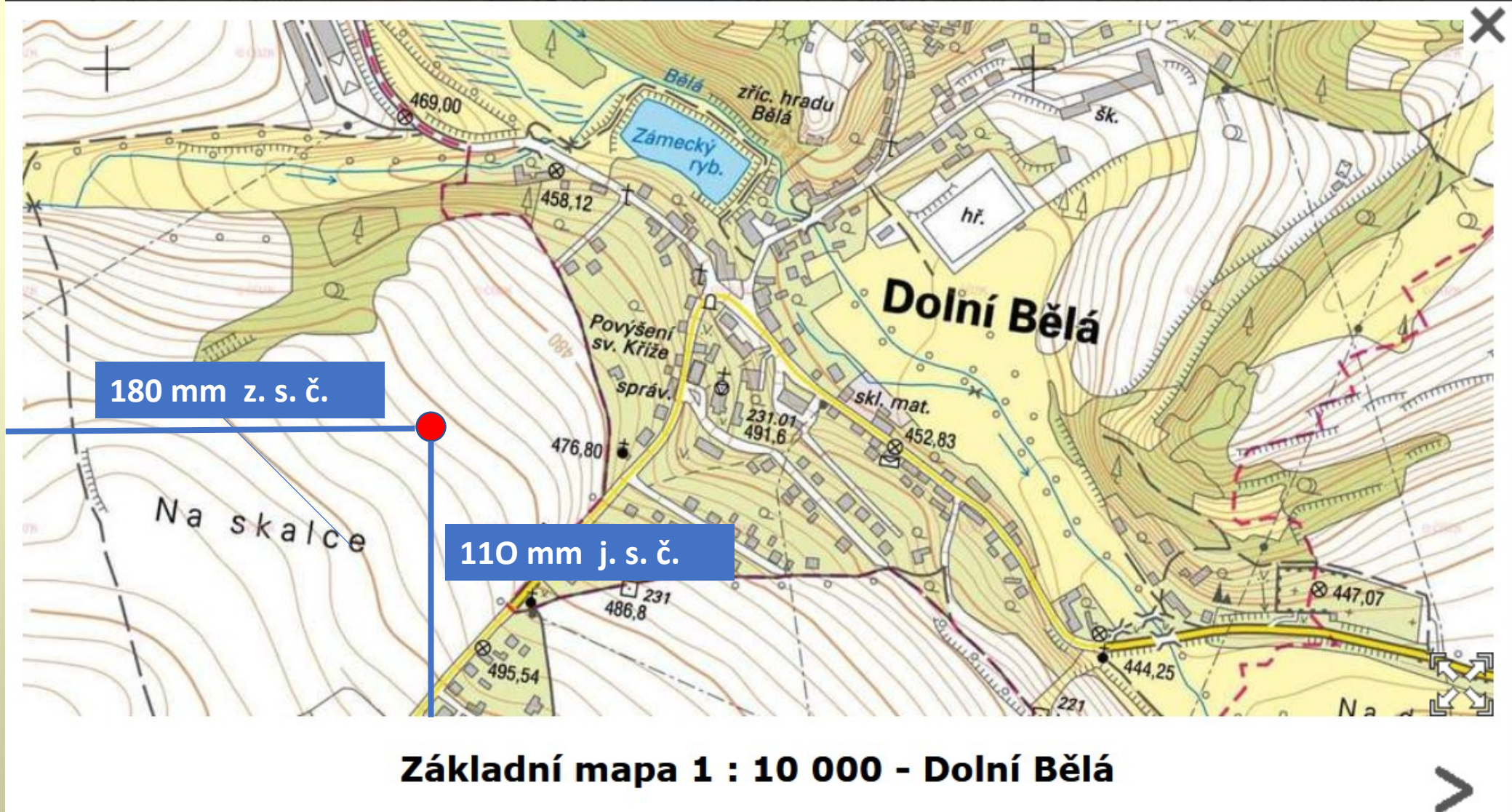
- ## 2. rovinná
- systém JTSK (Besselův elipsoid, tzv. Křovákovo kuželové zobrazení z r. 1922)
  - S 42 (Krasovského elipsoid, vojenské mapy)
  - systém UTM (Universal Transverse Mercator, elipsoid Hayfordův)
  - systém PIAN (prostorová identifikace archeolog. nálezů)

1:1 000 000

Koordináty:

z. s. č. – západní sekční čára

j. s. č. – jižní sekční čára

Státní archeologický seznam

- **Databáze** – databáze vytvořená v NPÚ, která eviduje území s archeologickými nálezy, které jsou v mapě (M 1:10000) vymezeny jako:

Bod – nemá plošný rozsah (ojedinělé nálezy (depoty, mince, aj.)

Plocha – ohraničený prostor vymezený v mapě jako **polygon**
(obrazec) fixovaný souřadnicemi

Okruh – vytýčení plochy (naleziště), které nelze v mapě přesně vymezit
(např. archeologické objekty kolem pevného bodu jako je např. transformátor, rybník aj.).

- **Území s archeologickými nálezy** – teritorium, na němž se vyskytují movité nálezy v různém rozsahu (ÚAN I až IV.).

Území s archeologickými nálezy

- Teritorium, na němž se vyskytují archeologické nemovité a movité nálezy v různém rozsahu, anebo jejich výskyt lze očekávat v přítomnosti či budoucnosti.
- **Území s archeologickými nálezy (UAN)** – základní jednotka.
- **SAS rozlišuje 4 kategorie UAN:**
  - **UAN I** – území s pozitivně prokázaným nebo bezpečně zjištěným výskytem archeologických nálezů;
  - **UAN II** – území, kde sice nebyly archeologické nálezy doloženy, ale je zde vysoká pravděpodobnost jejich výskytu (svědectví písemných pramenů);
  - **UAN III** – území bez prokázaných nálezů s 50ti % pravděpodobností výskytu archeologických nálezů;
  - **UAN IV** – území, kde není reálná naděje na výskyt archeologických nálezů (za území bez archeologických nálezů jsou považovány pouze taková území, na nichž byly prokazatelně odtěženy veškeré povrchové vrstvy čtvrtohorního stáří až na podloží (lomy, doly, cihleny aj.)

https://twist.up.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/max/info.php?ID=34-21-15/1 - Windows Internet Explorer

Soubor Úpravy Zobrazit Obilíbené položky Nástroje Nápověda

Obilíbené položky Seznam - Najdu tam, co ne...

https://twist.up.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/max/info... Stránka Zabezpečení Nástroje

Státní archeologický seznam ČR - výpis z databáze09.02.201219:42:11

Karta UAN č.: 34-21-15/1

Základní údaje:Poř. č. SAS: 34-21-15/1

Soubor: BOPV98Číslo mapy: 34-21-15Č. UAN na map. listu: 1Kategorie UAN: I

Název UAN: ŠpidlákReg. správce: ARÚ AV Brno - Mikulčice

Územní identifikace:

1. Kat. území: Čejč Admin. obec: ČejčOkres: HodonínKraj: Jihomoravský

Parcely:TypČísloDíl

Podnět vymezení:Archeologický výzkumLetecká prospekceTvar UAN: PlochaPřesnost lokalizace: s rozptylem cca 50m

Další mapové listy 2:Poloměr okruhu:Lokalizace: kóta 215, J obce u žel. tratě

3:UAN I/UAN IV.:4:Obklop. UAN II.: NeNadmořská výška: 200 - 215

Souřadnice:

1. Z:303 J:73	2. Z:293 J:70	3. Z:283 J:63	4. Z:271 J:74	5. Z:268 J:78	6. Z:269 J:80
7. Z:277 J:74	8. Z:283 J:74	9. Z:280 J:80	10. Z:294 J:82	11. Z:280 J:92	12. Z:285 J:97
13. Z:294 J:94					

Autor identifikace: Vachůt P. Zapsal: Vachůt P. Instrukce: NPÚ - ústřední prac. Datum zápisu: 1.10.1998 Záznam zrušen: Ne

Ochrana:

Stávající:Typ UANZajištění § 22, odst. 2, zák.č.20/87 Sb.Poznámka

Kulturní památky:Ev. č. rejstř.Název

Požadovaná ochrana:Ochranné pásmo: NeStanovení:

Stávající pokryvKód 4Význam polePožadovaný pokryvKódVýznam

Poznámka:

Hradiště z pozdní doby bronzové, zjištěno leteckou fotografií a sondáží ing. Bálka.

Literatura:

Nálezové zprávy:Č. jedn.InstituceDruh

Komponenty:1. Kultura: br.poPřesná datace:Podnět vymezení: Archeologický výzkumLetecká prospekce

Určeno podle: L. Poznámka:Aktivita: sídAreál: sí.výš.ope.Nadm. výška: -

Nemovitě objekty:

Druh	1. charakter.	2. charakter.	3. charakter.	Počet	Poznámka
1. příkop				x	
2. val				x	

Movité nálezy:1. Materiál: keramikaPoznámka:Druh zlomekPočet x

Souřadnice:

Uložení:1. Typ osoby: P.Jméno/Název: ÚAPP BrnoAdresa: Kaloudova 30PSČ: 614 00Obec: BrnoKultura: br.poKód uložení: 001/404Místo uložení:Počet sestav:Id. čísla:

Aktualizace:Datum 31.1.2003Autor Vachůt P.Popis Upraveno pro SAS 2.0.

Základní údaje o nalezišti:

- název UAN
- číslo mapy na mapovém listu
- číslo UAN na mapovém listu
- kategorie UAN

Územní identifikace:

- katastrální území:
- okres, kraj, parcela
- podnět vymezení:
- tvar UAN
- lokalizace v terénu
- přesnost lokalizace (s rozptylem)
- poloměr okruhu
- nadmořská výška
- souřadnice
- autor identifikace
- zapsal
- instituce
- datum zápisu nebo zrušení

Ochrana:

- stávající (typ, zajištění, kult. pam.)
- požadovaná, pásmo, stanovení
- stávající a požad. pokryv (kód, význam)
- poznámka
- literatura
- nálezové zprávy (č. j., instituce, druh)

Komponenty:

- přesná datace
- areál
- nadmořská výška
- podnět vymezení
- Určil
- nemovitě obj. (druh, charakter, počet)
- movité nálezy (materiál, druh, počet)
- souřadnice
- uložení (jméno, adresa, kód, místo aj.)
- aktualizace (datum, jméno, podpis)

- ☐ Významné archeol. lokality
- ☐ VAL - Česká republika
  - ☐ VAL I s památkovou ochranou
  - ☐ VAL II bez památkové ochrany
  - ☐ VAL významné v evr. kontextu
  - ☐ VAL vhodné pro turistiku

☒ Mapové vrstvy

- ☒
- ADC - archeol. databáze Čech

☒ SAS Česká republika☒ UAN - okres Znojmo

- ☒
- Archeologické ukazatele

- ☒
- UAN I.

- ☒
- UAN II.

- ☒
- UAN IV.

☒ UAN - okres Zlín

- ☒
- Archeologické ukazatele

- ☒
- UAN I.

- ☒
- UAN II.

- ☒
- UAN IV.

☒ UAN - okres Žďár nad Sázavou

- ☒
- Archeologické ukazatele

- ☒
- UAN I.

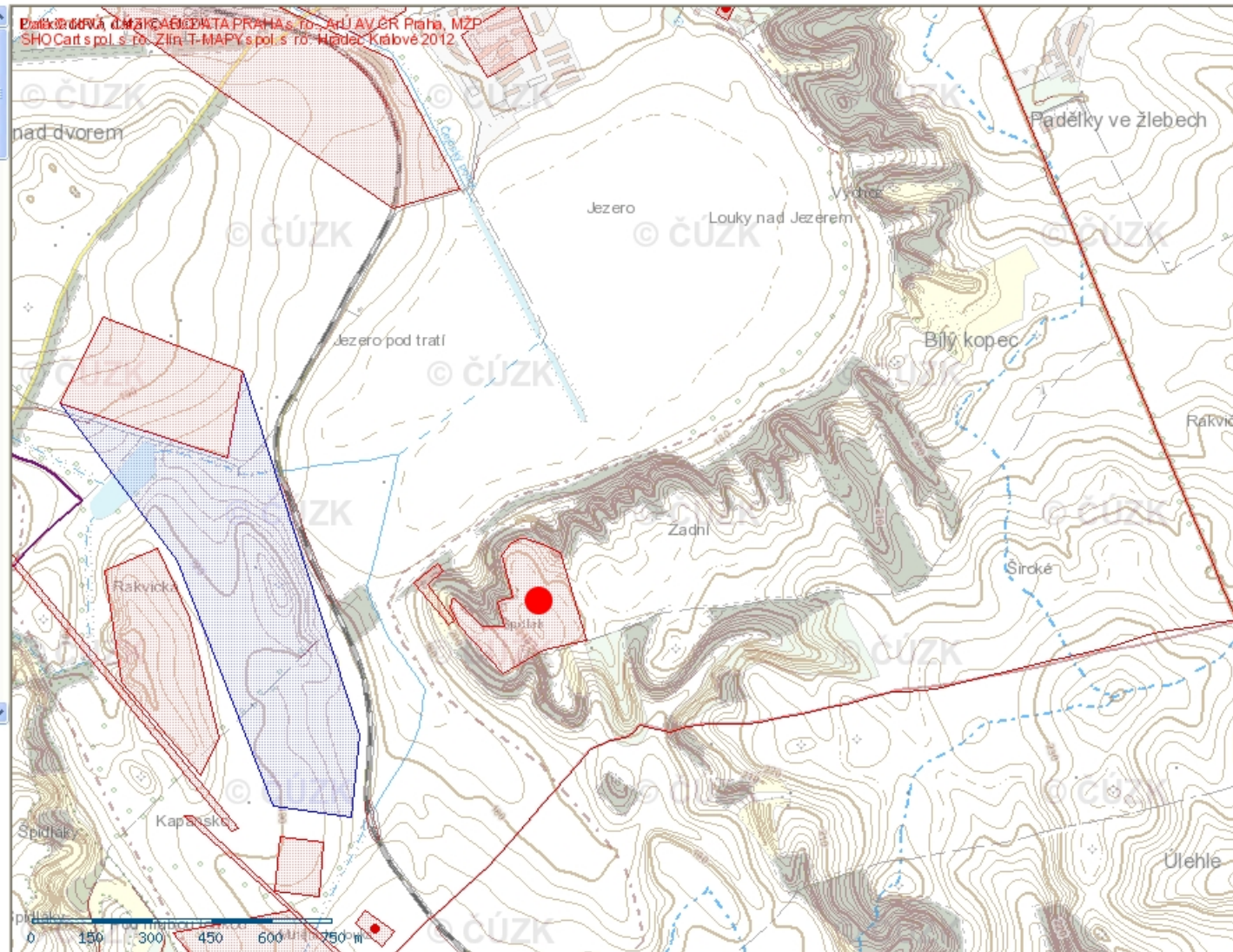
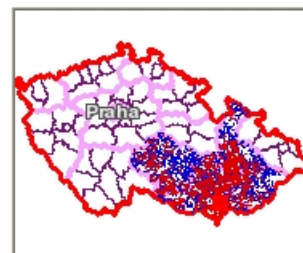
- ☒
- UAN II.

- ☒
- UAN IV.

☒ UAN - okres Vsetín

- ☒
- Archeologické ukazatele

- ☒
- UAN I.

Archeologická databáze Čech (ADČ)

- Datový soubor evidence archeologických akcí vedený Oddělením prostorové archeologie ARÚP.
- Základní jednotkou ke archeologická akce.

Informační zdroje:

- Zprávy o archeologické akci (ZAA) od vedoucích výzkumů
  - Záznamy o výzkumech evidované roku 1984 v **PIAN** (Prostorová Identifikace Archeologických Nálezů)
  - Informace o výzkumech před rokem 1984 z publikovaných soupisů nálezových zpráv (1919–1952), periodika Výzkumy v Čechách (1963–1987) a excerpt nálezových zpráv ze zbylých let
  - Kartotéka archeologických nalezišť (vznikla v 80. letech v ARÚP pro IS památkové péče MonumIS); kartotéka Východočeského kraje; databáze terénních akcí mostecké expozitury pražského AÚ (1953–1992).
- **Archeologická mapa ČR** – elektronická databáze terénních výzkumů a nálezů, vedená oběma AÚ, která umožňuje evidenci a vyhledávání údajů a jejich propojení s aplikacemi Geografického informačního systému (GIS)

Archeologická mapa (AMČR)

Je systémová aplikace určená pro sběr, správu a prezentaci informací o archeologických výzkumech na území ČR.

Shromažďuje a uchovává údaje o subjektech souvisejících:

- a) s povinností stavebníka strpět archeologický výzkum
- b) s povinností nálezce nebo osoby odpovědné za provádění prací, při nichž došlo k archeologickému nálezu

ARÚ Praha – eviduje nálezy z území Čech

- informace k výzkumům provedeným po roce 2000
- retrospektivní data budou doplněna během let 2018/2019

ARÚ Brno – eviduje nálezy z území Moravy a českého Slezska

- informace k výzkumům provedeným po roce 2009
- retrospektivní data budou doplňována postupně

Anonymní uživatel:

PŘIHLÁSIT (ANONYM)

Přihlášení (registrovaný uživatel):

Email:

Heslo:

PŘIHLÁSIT

[zapomenuté heslo](#)

Systém pro sběr, správu a prezentaci dat

Verze produktu : 5.9.6 (64 bit)

© Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.

© SmartGIS s.r.o.

Technická podpora: Space Systems Czech s.r.o.

21:13
09.04.2019

MAPA

VYHLEDÁVÁNÍ

DIGITÁLNÍ
ARCHIV

PROJEKTY

SAMOSTATNÉ
AKCE

NÁPOVĚDA

Vítejte v aplikaci AMČR, která Vám umožňuje procházet základní archeologické informační zdroje pro území ČR. Můžete vyhledávat v databázi archeologických akcí a lokalit, provádět prostorové dotazy v mapě, prohlížet digitální archiv obsahující statisíce textových i obrazových dokumentů nebo využívat obsáhlou bibliografickou databázi. Jako registrovaný uživatel máte přístup ke správě informací o projektech vaší organizace a do registru terénních zásahů.

Památkový fond

- Součástí památkového Integrovaného systému IISPP je webová aplikace MonumNET a MonumIS s veřejně přístupnou i nepřístupnou částí, v níž jsou databáze:
- seznamů movitých i nemovitých kulturních památek
- národních kulturních památek
- památek světového dědictví
- památkově chráněných území a ochranných pásem
- Obrazové i textové údaje o památkách jsou přístupné v digitalizované podobě a lze je prostřednictvím jednoduchých tabulek přehledně vyhledávat.
- Dostupné na stránkách Národního památkového ústavu.

Centrální evidence sbírek

Obsahuje:

- a) **Název sbírky** – vychází z názvu instituce, který je uveden ve zřizovací listině (např. Sbírka Slezského zemského muzea, číslo sbírky je uvedeno v osvědčení o zápisu sbírky v CES)
- b) **Údaje o vlastníkově** nebo správci – u státní sbírky je vlastníkem stát tj. ČR, u krajské kraj, u obecní obec
- c) **Časové období**, stručná historie (nejstarší doklady, kurátoři, konzervátoři, expozice, významné výstavy)
- d) **Soupis „podsbírek“**, které tvoří sbírku (archeologická podsbírka má č. 9)
- e) **Charakteristiku sbírky a jednotlivých podsbírek:**
  - území, z něhož sbírka pochází (Čechy, Morava, Moravskoslezský kraj)
  - časové vymezení a stručná historie (nejstarší doklady, kurátoři, aj.);
  - druhy předmětů a materiálů zastoupených ve sbírce (keramika, aj.);
  - seznam jednotlivých sbírkových předmětů (výčet všech evidenčních čísel);

Úvodní stránka / Struktura / Kulturní dědictví / Sbírky a muzea / Centrální evidence sbírek

Centrální evidence sbírek

Kulturní dědictví

Profesionální umění

Literatura a knihovny

Média a audiovize

Autorské právo

Mezinárodní vztahy

Evropské záležitosti

Centrální evidence sbírek je veřejnosti přístupným informačním systémem - seznamem sbírek, které jsou spravovány podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. Tyto sbírky jsou uchovávány, doplňovány, spravovány a využívány ve veřejném zájmu a činnost těch, kdo se o ně starají, je nebo může být dotována z veřejných rozpočtů. Formuláře žádostí o zápis sbírky jsou k dispozici na webu centrální evidence.

Externí link

<http://ces.mkcr.cz/>

NASTAVENÍ COOKIES

12°C Oblačno

CES

23:00

25.10.2022

1

DATABÁZE ARCHEOLOGICKÉ SBÍRKY v.2

Oddělení prehistorie a protohistorie Národního muzea

Okno výběru položek

Úvodem

Nápověda

Konzervace - zpřístupnění

PŘEDMĚT

výběrem ze SEZNAMU

výběrem ze SEZNAMU (podle prvního slova zleva)

zápisem z KLÁVESNICE

LOKALITA

výběrem ze SEZNAMU

výběrem ze SEZNAMU (podle prvního slova zleva)

zápisem z KLÁVESNICE

DATACE

výběrem ze SEZNAMU

výběrem ze SEZNAMU (podle prvního slova zleva)

zápisem z KLÁVESNICE

MATERIÁL

výběrem ze SEZNAMU

výběrem ze SEZNAMU (podle prvního slova zleva)

zápisem z KLÁVESNICE

INVČ

zápisem z KLÁVESNICE

FULLTEXT

Fulltextové vyhledávání

ULOŽENÉ

Uložené filtry (jen pro uživatele)

Databáze, kterou vám představujeme, je výsledkem dlouholetého postupného převádění rukopisných inventárních záznamů o archeologické sbírce NM do digitální podoby. Tato digitalizace (prováděná pomocí programu DEMUS) stále probíhá. Databáze je průběžně doplňována, přičemž se postupuje chronologicky od nejstarších inventárních čísel (zatím poslední údaje, které jsou v digitální databázi, byly zaneseny do inventárních knih v 60. letech 20. století). Údaje v databázi jsou rovněž postupně upřesňovány.

Ve verzi 2 jsou některé změny ([přehled změn](#)) a již 201433 záznamů!

Příslušné záznamy lze získat pomocí kombinace položek uvedených v následujícím seznamu (v polích PŘEDMĚT, LOKALITA, DATACE, MATERIÁL, INVČ, FULLTEXT, ULOŽENÉ). Předposlední položka FULLTEXT umožňuje prohledávat všechny sloupce záznamu (viditelné v okně detailního zobrazení).

Poslední položka ULOŽENÉ má specifický účel, můžete používat své uložené filtry. (viz. Nápověda k podoknu pro...)

Výběr více položek (kombinace) se provede myší při stisknutí klávese CTRL.

Podokno pro přihlašování uživatele [Nápověda](#)

Uživatel	____	přidat k uživatelům ☐
Najít (Přidat)		

POTVRZENÍ VÝBĚRU

Využití databází

- **Výstavní:** při vyhledávání nálezů z určitých sídelních struktur, různých časových období nebo z konkrétních archeologických lokalit (sbírkové programy)
- **Studijní:** informace poskytuje průvodní dokumentace v podobě nálezových zpráv, hlášení a dalších archivovaných textových a obrazových dokumentů
(Databáze archeologických periodik, zveřejňovaných na internetových stránkách archeologických a památkových ústavů nebo ve formě DWD
(Přehledy výzkumů, Památky archeologické)
- **Odborné:** v rámci terénní exkavace (např. databáze Stratum)
- **Vědecké:** geografické informační systémy se využívají ke zkoumání prostorových vazeb mezi nálezy, lokalitami a okolím

**Metodika terénní prostorové identifikace,
dokumentace a popisu nemovitých
archeologických památek**

**Petr Sokol, Jiří
Havlice, Alena
Knechtová, Jan
Kypta, Filip Laval,
Zdeněk Neustupný,
Radmila Stránská,
Renata Tišerová,
Martin Tomášek, Petr
Vitula:**

**Metodika terénní
prostorové
identifikace,
dokumentace a
popisu nemovitých
archeologických
památek. Praha 2017.**